

egyetlen közleménye *Orvátb Károly*: Érzelmi feszültségek a katonai szolgálatban c. munkájának ismertetése (Ism.: Trócsányi Miklós 1978:12.).

A Köznevelés mindkét közleménye a tanulók hiányos érzelmvilágáról panaszkodik. *Bánfalvi József*: Fakuló fogalmak (1980:34.) elsősorban a családi nevelés jelentőségét taglalja. Rámutat, hogy „a technika csodái között is nélkülözhetetlenek az érzések, s a művelt ember is barbár marad az érzelmek gazdagsága és mélysége nélkül”. Pontosabban fogalmazott volna, ha azt írja *a nagy tudás ellenére* is műveletlen marad, akiből hiányoznak az érzelmek. *Csontos Magda*: Gyermek a temetőben (1981:34.) címmel ír. Egy temetői tolvajlás ad ürügyet a szerzőnek, hogy érzelmi nevelésünk hiányosságaira rámutasson. A megkérdezett gyermekek nem tudtak egyértelműen felelni arra a kérdésre: mit jelent és mikor van a halottak napja.

A Budapesti Nevelőben *Dr. Mészáros Ágnes* meglehetősen barokkos címmel „Komplex vizsgálatok állami gondozott óvodásoknál, különös tekintettel érzelmi fejlődésükre” 195 gyermek érzelmi retardációjának mértékét és okait kutatja. *Szárdi Antal* Érzelmi élet a prepubertásban c. munkájában családban és nevelőotthonban élő gyermekek érzelmi életét hasonlítja össze. Megállapítja, hogy a nevelőotthoni gyermekek jelentős hányada nem rendelkezik kellő érzelmi bázissal, ezért érzelmi nevelésükre fokozott gondot kell fordítani.

Leggazdagabb a Módszertani Közlemények anyaga. A vizsgált időszakban tulajdonképpen minden számban foglalkoztak az érzelmi nevelés elméleti és gyakorlati feladataival. Külön címként nem szerepelt a téma, de *Kerekgyártó Imre* pálya- és neveléslélektani tanulmányai foglalkoztak vele. Különösen nagy súlyt kapott a téma, amikor Az emberi kapcsolatok forradalma témakör egyes fejezetei kaptak helyet a folyóiratban. Csak megemlítjük pl.: az Unalom, közöny, cinizmus c. fejezetet (1978:5.). A családi nevelés és az iskola (1979:2) c. írásokat, majd azokat, amelyek anya és gyermekének (1980:5), gyermekek és gyermekek baráti kapcsolatait (1981:1.) elemzik. Hozzá szeretném fűzni, hogy a folyóirat szerkesztői nyilván különös gondot fordítanak erre a témára, mert az utóbbi évben különböző szerzőktől több tanulmány is megjelent a témával kapcsolatban, s ezt azért is fontosnak tarthatjuk, mert a Módszertani Közlemények egyik tanárképző intézményünk keretében lát napvilágot. Talán nem is zárhatnám találobban mással soraimat, mint egy a folyóirat közleményeiből kiragadott mondattal: „mindez nem a pedagógusok magánügye, gyermekeink érzelmeinek gazdagítása egész társadalmunk közös érdeke és feladata”.

DR. FARKAS KATALIN
Szeged

Metodikai ajánlások tanulmányok, pályamunkák írásához

Évről évre egyre több a különböző intézmények által kiírt pedagógiai pályázatok száma. A pályázatok fontos szerepet töltenek be a gyakorlatban felhalmozódott értékes tapasztalatok összegyűjtésében, feldolgozásában és közkinccsá tételében.

Aligha van olyan gyakorló pedagógus, akinek nem lenne mit összegezni, továbbadni. Ennek ellenére tapasztalatunk szerint sokszor még a legértékesebb eredmények szakszerű írásba foglalása is elmarad, mert pedagógusaink elbizonytalanodnak: hogyan, milyen formában fogalmazass meg pedagógiai munkám eredményeit, gondjait?

Javasatainkkal, ajánlásainkkal azoknak szeretnénk segítséget adni, akik tanulmányok, pályamunkák írására vállalkoznak.

I.

A PÁLYAMUNKA, A DOLGOZAT KÉSZÍTÉSÉNEK MENETE

1. *Témaválasztás*: a probléma megfogalmazása.
2. *Az ismeretháttér feltárása*: a témával összefüggő szakirodalom tanulmányozása; anyaggyűjtés. A téma alapvető irodalmának feldolgozása.
3. A *bipotézis* megfogalmazása.
4. A vizsgálathoz szükséges *módszer*, illetve módszerkombináció megválasztása.

5. A vizsgálat, a felmérés *tervének* összeállítása. Elővizsgálatok.
6. A *vizsgálatok elvégzése*, az adatok felvétele.
7. A vizsgálati, kutatási eredmények összegzése, értelmezése, elemzése, értékelése.
A pályamunka, dolgozat megfogalmazása.

II.

A PÁLYAMUNKA, A DOLGOZAT SZERKEZETI FELÉPÍTÉSE

- A) *A dolgozat alapkérdései, a vizsgálat elvi alapjai:*
 1. A dolgozat kérdésfeltevése, a témaválasztás indoklása, a téma időszerűsége.
 2. A dolgozat célja, alapkérdései.
 3. Alkalmazott módszerek.
- B) *A vizsgálati anyag feldolgozása:*
 1. A vizsgált témára vonatkozó eddigi kutatási előzmények, eredmények összegzése.
 2. A hipotézis megfogalmazása. Az elővizsgálatok tanulságai.
 3. A vizsgálat jellege, célja, a vizsgált minta jellemzése.
 4. A dolgozat írójának vizsgálati eredményei, a hipotézis igazolása.
- C) *Megállapítások, eredmények, következtetések:*
 1. Az eredmények számbavétele, összegzése, értékelése.
 2. A dolgozat eredményeinek felhasználhatósága az általános iskolai tanári munkában.
 3. Javaslatok; a továbblépés lehetséges útja.
- D) *A felhasznált irodalom, jegyzetek, mellékletek.*

III.

AZ EREDMÉNYEK MEGFOGALMAZÁSÁNAK MENETE

1. Egyértelműen tisztázni kell, hogy mi újat tudunk és akarunk mondani.
2. Megfelelő, kifejező címet kell választani. A cím akkor jó, ha megragadja az olvasó figyelmét. Rövid, egyértelmű, a tartalmat világosan tükröző cím azok érdeklődését is a közleményre terelheti, akik a feldolgozott téma iránt kevésbé érdeklődnek.
3. A szerkezeti elemek szerint csoportosítjuk mondanivalónkat. Néhány tömör mondatban rögzítjük gondolatmenetünk vázát.
4. A teljes mondanivaló tagolt, szűkszavú leírása.
5. A leírtak többszörös elolvasása. Kiegészítés, részletezés, a bizonyítás teljessé tétele. Hivatkozások, jegyzetek összeállítása.
6. Stilizálás, tagolás, kiemelés.
(V. ö.: Fábíán Zoltán: A kutatási eredmények megformálása. Petrikás Árpád szerk.: Kutatás-módszertani Tanulmányok. Debrecen 1981. 184–193. old.)

IV.

KÖVETELMÉNYEK A PEDAGÓGIAI PÁLYÁZATOKRA BENYÚJTOTT PÁLYAMŰVEL SZEMBEN

1. *A téma kiválasztása:* a pályázó választja ki azt a szűkebb körű témát, amely hozzá legközelebb áll a témakörök közül. Fontos követelmény a pályázó személyes érdeklődése és kellő tájékozottsága ahhoz, hogy saját tapasztalatait írja le, és ne saját gyakorlatától független témát dolgozzon fel.
2. *Az elméleti tájékozottság:* a pályaművek szerzői törekedjenek az anyaggyűjtés és feldolgozás módszereinek, a vizsgálódások eredményeinek szabatos leírására. Elvárható a témával kapcsolatos fontosabb tanulmányok, cikkek ismerete, illetve az ezekre való hivatkozás. A tudományos követelményének szerezhetünk érvenyt, ha a tapasztalatok feltárása, összegyűjtése és rendszerezett felírása pontos, szabatos és valóságghű; ha a szerző megállapításai, következtetései és javaslatai a tények elemzésének logikus következményei.
3. *A nyelvezet, a terminológia:* világosan, egyszerűen, közérthetően és formailag tisztán kell megírni a közleményt. (Részletesen lásd Tóth Béla: Pedagógiai pályázatokról – pályaműíróknak. Pedagógiai Szemle 1980. 2. 160–163. old.)

A BIBLIOGRÁFIAI HIVATKOZÁS LEGFONTOSABB SZABÁLYAI

1. A bibliográfiái hivatkozás adatai:

- a) könyvnél: a szerző (szerkesztő) vezeték- és személyneve; a mű címe; a megjelenés helye, éve, kiadó; a mű terjedelme; a sorozat címe és száma.
 b) folyóiratoknál: a szerző vezeték- és személyneve; a cikk címe; a folyóirat teljes címe; évfolyam (ill. kötet); megjelenési éve; sorszám; a cikk terjedelme.

2. A hivatkozás formái: lap aljai jegyzet; szövegvégi jegyzet; szöveg közben; a munkához csatolt bibliográfia.

3. Hivatkozási megoldások: az önálló mű egészére; a mű valamely részletezésre; ismétlődő hivatkozások.

AJÁNLOTT IRODALOM

Agoston György-Nagy József-Orosz Sándor: Méréses módszerek a pedagógiában. Tankönyvkiadó, Bp., 1979.

Cseh-Szombathy László-Ferge Zsuzsa: A szociológiai adatfelvétel módszerei. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Bp., 1968.

Salamon Zoltán szerk.: A pedagógiai kutatás módszerei I. Tankönyvkiadó, Bp., 1972.

Zsolnai József szerk.: Bevezetés a pedagógiai szakirodalmi alkotómunka technikájába. Somogy megyei Továbbképzési Kabinet, Kaposvár, 1975.

TRENCSENYI LÁSZLÓ

Budapest

Hárs László és a gyermekirodalom

Kedvenc példája volt a két szolás összehasonlítása: *elbűzta a csikot és kerekét oldott*. A két kifejezés képszerűségének azonosságát említette ilyenkor, egyben a korszakváltást érte tetten bennük. Szerette az ehhez hasonló érdekes nyelvi, gondolati fordulatokat. A *győztes kerestetik* című regényének alapvető eleme a természetes ki-be járkálás valóság és a regénybeli történéssel egyidőben szemünk láttára zajló regényírás közt. A tükör – s az előtte mögötte játékosan megkésztetődő világ a pillére a *Fordított esztendő* című regényének, ennek a játszi gondolati-filozófiai bűjőcskának magasabb szintű megfogalmazása a lényege a *Jutka, a cseretündérnek*, s valamiképp a *Biri és Bori* címűnek is. A sziporkázó gondolati – s egyben nyelvi – tűzijáték villog a *Hol voltam, hol nem voltam* című mesében. Már a cím is erre utal, s mese-valóság-mese háromnégyszeres bukfenceit csodálhatjuk – néha akár egy mondaton belül Buci királyfi kalandjai során.

Első hallásra a fordulat nyelvi érdekessége tűnik szembe a Kincskeresőnek 1977-ben adott interjúban szereplő mondatban is, mellyel írói-emberi törekvéseit foglalta össze: „*Mindig arra törekedtem, hogy a járt utat elbagyjam a jártaimért.*” Ez a mondat ám azért több ennél.

Pontos írói hitvallás: a példabeszéd igazsága tanítómesteri hirdetésének vállalása – no meg az... ellenkezője.

Hárs László vállalta, hogy a „gyermekirodalomban” leli önkifejezését, nem röstellte ide tartozását, nem talált ki kompenzáló elméleteket: művelte példamutatóan magas szinten – és termékenyen – az irodalmat olvasóközönségének, a gyerekeknek.

S mert jelentős alkotó volt, életműve a gyermekirodalomról kialakult fogalmaknak is újragondolására készítet. Pedagógia és esztétikum viszonyának kérdéseiről ő is megfogalmazta álláspontját: „...a gyermek- és ifjúsági irodalom fejlődését nem csupán a társadalom általános mozgástörvényei, valamint az irodalom fejlődésének belső törvényei befolyásolják és határozzák meg, hanem egyebek is. Ezek az egyebek: a dialektika és pedagógia, amely két tündér ott állt annak idején az újszülött bölcsője mellett. A mindössze körülbelül százötven éve született gyermek- és ifjúsági szépirodalom előzményei ugyanis nem a népmesék és a népi mondókák, mint hinni lehetne, hanem a tankönyvek, káték, harmas kis tükrök... S a két tündérhez újabban még egy harmadik is csatlakozik: a gyermeklélektan. Hármuk befolyása, közreműködése, sőt néha diktatorikus tö-